

Összefoglaló tanulságok, trendek és ajánlások a hazai szakemberek és döntéshozók számára az idei EPUAP konferencia alapján, Prága 2022 szeptember

Summary lessons learned: Trends and Recommendations for Hungarian professionals and decision-makers based on the EPUAP Conference, Prague, September 2022.

Cseh Borbála^{1,2}, Tóth Melanie Éva¹, Dózsa Csaba László^{2,1}

¹ Med-Econ Humán Szolgáltató Kft., ² Miskolci Egyetem Egészségtudományi Kar

Az Európai Nyomásfekély Tanácsadó Testület (European Pressure Ulcer Advisory Panel-EPUAP) prágai kongresszusáról készült szakmai összefoglaló a betegbiztonság, a nosokomiális ártalom és a krónikus sebellátás iránt érdeklődők számára mutatja be a nemzetközi trendeket és jógyakorlatokat. A nyomási fekély megelőzésében és ellátásában alkalmazott új technológiák és szemléletmód implementálása a hazai gyakorlatban szükséges és időszerű, hiszen „A decubitus rizikófelmérése, megelőzése és kezelése” című hazai irányelvünk 2013-ban lejárt. A három napos szakmai rendezvényen sorra kerültek a technikai, terápiás és szervezési újdonságok a nyomási fekély és sebek megelőzésében és kezelésében.

The professional summary report of the European Pressure Ulcer Advisory Panel (EPUAP) Congress in Prague presents the international trends and best practices for those interested in patient safety, nosocomial harm and chronic wound care. The implementation of new technologies and approaches used in the prevention and treatment of pressure ulcers in domestic practice is necessary and timely, since our domestic guideline entitled "Risk assessment, prevention and treatment of pressure ulcers" expired in 2013. The three-day professional event featured technical, therapeutic and organizational novelties in the prevention and treatment of pressure ulcers and injuries.

BEVEZETÉS

Az Európai Nyomásfekély Tanácsadó Testület (European Pressure Ulcer Advisory Panel-EPUAP) 22. éves találkozóját Prágában rendezték meg 2022. szeptember 14-16. között két év koronavírus (SARS-CoV-2019) pandémia alatti online konferenciát követően. A világ minden tájáról több mint 300 kutató, klinikus, egészségügyi szakember és iparági képviselő képviseltette magát a rendezvényen, ahol 20 ország 120 absztraktját ismerhették meg a résztvevők. Az idei konferencia kulcstémája az Innováció és irányelvek – a betegség kimeneti mutatóinak javítása volt. Magyarországról a Med-Econ Humán Szolgáltató Kft. három kollégája képviseltette magát az EPUAP-on. Cégünk képviseletében a „Mik a legújabb

innovációk és beavatkozások a PU megelőzésében és kezelésében?” szekcióban Dr. habil. Dózsa Csaba László egészségügyi közgazdász „Az aktív kórházi decubitus megelőzésének és terápiajának költség- és költség-hatékonysági szempontjai” (eredeti címe: Costing and cost-effectiveness concerns of the prevention and treatment of pressure ulcer in short term care) – című prezentációt adta elő, mely előadás részletes tartalma hamarosan publikálásra kerül.

A program 12 szekcióban zajlott az alábbi témakörökben:

- Navigálás a bizonyítékok generálásától az irányelvek kidolgozásáig vezető úton
- Nyomásfekély etiológiája, valamint a bőr és a bőr alatti károsodás korai felismerése
- Miért kapcsolódnak a nyomási fekélyek az ellátás minőségéhez?
- Milyen újítások és fejlett beavatkozások jelentek meg a közelmúltban?
- Nyomásfekélyek a szakorvosi ellátásban és a populációkban
- A nyomási fekélyek megelőzése és kezelése
- Nyomásfekély megelőzése az ellátás folyamatosságában – a közösség előtt álló kihívások
- Hogyan építsük be a személyközpontúságot a politikai döntéshozatalba?
- Az e-Health és a big data milyen szerepet játszik a nyomási fekély megelőzésében és kezelésében?
- Milyen a hatékony stratégiák léteznek a betegek, a hozzátartozók és a laikus nyomásfekélyes oktatás számára?
- A betegek hangja
- Hiperbár oxigén terápia

FŐBB NEMZETKÖZI IRÁNYVONALAK ÉS TRENDEK A NYOMÁSI FEKÉLY ELLÁTÁSÁBAN

A konferencia előadásait, workshopjait meghallgatva, a bemutatásra kerülő posztterek között elmélyedve sok értékes tapasztalatot gyűjtöttünk. Az elhangzottak közül az alábbi irányvonalakat emelnénk ki.

Számos szekció foglalkozott a nyomási fekély megelőzésének és ellátásának finomra hangolásával, a nyomási fekély (Pressure Ulcer, PU) megelőzésével és kezelésével az egészségügyi ellátás egyes szegmenseiben. Látható, hogy egyre nagyobb hangsúlyt kap a csecsemők, koraszülöttek

ellátásába illesztendő prevenciók gyakorlata szükségessége [1], illetőleg a PU prevenciója és előfordulása a sürgősségi (emergency department, ED) és intenzív terápiás osztályokon (Intensive Care Unit, ICU) [2].

Számos előadó kutatja azt a témakört, hogy mennyire pontos a kockázatbecslés, hányféle tényező befolyásolja a seb kialakulását. Ezek közül néhány kiemelkedően érdekes előadást hallhattunk az alábbi előadóktól:

- Susanne Coleman, Egyesült Királyság: A kockázatértékelés szerepe a fekélyek megelőzésében;
- Prof. Jane Nixon, Egyesült Királyság: A kockázati tényezők megértése: kutatás, klinikai átültetés és hatás;
- Lisa Ledger, Egyesült Királyság: A betegek bevonása és a nyomási fekélyek kockázatának megértése közösségi környezetben: a gyakorlati paradigmatváltás;

A nyomási fekélyek, sebek jellemzőinek kutatásai kiemelik annak jelentőségét, hogy az egyes kockázati tényezők összeadódnak, és egy egyszeri behatás következtében fellép a kumulatív (bőr)károsodás esete. A téma iránt érdeklődők számára az alábbi értékes prezentációkat ajánljuk:

- Prof. Amit Gefen, Izrael – A nyomási fekélyek/sérülések etiológiájának mai megértése és annak alkalmazása a hatékony megelőzés érdekében
- Prof. Zena Moore, Írország – A nyomásfekély etiológiájának összekapcsolása a nyomási fekély korai felismerésével – ez a siker kulcsa?
- Dr. Peter Worsley, Egyesült Királyság – Az etiológia és a nem invazív mérések összekapcsolása a bőrkárosodás előrejelzéséhez.

A KORSZERŰ DIAGNOSZTIKA

A PU kockázatbecslésében újszerű technológiai lehetőségeket vonultattak fel, mint például a a szubepidermális nedvességre alapozott kockázatértékelés szkennelrel (Risk assessment of PU by Sub-Epidermal Moisture (SEM) scanner). Számos előadás foglalkozott a SEM használatával végzett kockázatbecslés és a hagyományos kockázatbecslés részletes módszertani összehasonlításával, vizsgálva az egyes eljárások érzékenységet és specifikitását. (PI: Vignesh Iyer, Amerikai Egyesült Államok – A nyomási sérülések/ fekélyek megelőzésének minőségi megközelítése a SEM-értékelések segítségével a mindennapi klinikai gyakorlatban és Dr. Sorcha Byrne, Írország – Milyen hatással van a szubepidermális nedvesség (SEM) mérése és a célzott nyomásfekély megelőzésre, szemben a vizuális bőrértékeléssel és a szokásos ellátással, az átlagos SEM delta pontszámokra és a

korai nyomásfekély kialakulására?). A SEM szkennel nagy mértékben tudja javítani a diagnosztikus szenzitivitást és specifikitást, szinte 100%-ban meghatározva a későbbi sebek kialakulásának kockázatát. SEM szkennel költséghatékonyságáról, és a prevenció költséghatékonyságának modelljéről Martin Burns, (USA) tartott előadást „A nyomási fekélyek egészségügyi-gazdasági terheinek megoldása az Egyesült Királyságban a SEM értékelési technológia segítségével” címmel.

HUMÁN ERŐFORRÁS (HR) KOMPETENCIA ÉS SZERVEZÉSI KÉRDÉSEK

A betegellátás folyamatossága (Continuum of Care) fogalma, azaz a folyamatos vagy magas szinten koordinált ellátás biztosítása külön hangsúlyt kapott a PU hatékony megelőzésében és terápiájában, mely szerint a betegút követés (menedzselés) a beteg otthona – az egészségügyi alapellátás – kórházi ellátás – rehabilitáció és az idősellátás között koordináltan zajlik. A Continuum of care koncepciójának gyakorlati megvalósítása nélkülözhetetlennek bizonyul a nyomási fekély hatékony prevenciója és ellátása során, hiszen az egészségügyi ellátórendszer vertikális és horizontális szintjeit egy egységként kezeli az ellátás folyamatában. Az ellátás egy-egy szintere messze nem elegendő ahhoz, hogy az igazán kockázatos betegek esetében meg lehessen előzni, vagy tartósan és hatékonyan lehessen kezelni a végül mégis kialakuló nyomási fekélyeket. Szükséges az egyes egészségügyi és szociális szolgáltatók, gondozók közötti koordináció, rendszeres információcseré. A koncepcióban megjelenik az ún. szakmaközi team management fogalma, melynek fő tevékenységei: Kockázatértékelés, terápia-tervezés, megvalósítás, értékelés, oktatás, rendszer-fejlesztés, szervezés és PU prevenciók stratégia kialakítása, lásd 1. ábra.

Természetesen 2022-ben is aktuális, hogy a koronavírus pandémia alatti és azt követő tapasztalatokat összegezzük. Téma volt a koronavírus pandémia alatti ellátás kérdése, hogy hogyan változott a PU előfordulása, súlyossága, kik tudták ellátni a sebeket? Kulcskérdés volt számos előadásban, hogy mennyire maradt figyelem a PU ellátására az intenzív terápiás osztályokon [3]. A koronavírus betegségben szenvedő súlyos betegek körében igen nagy számban végzett hasonló történő lélegeztetés nagy kihívás elé állította az ápoló személyzetet az intenzív terápiás osztályokon a PU prevenciója és kezelése kapcsán, miközben a fő feladat természetesen az életmentés volt.

A PU prevencióban és terápiában megjelenő team munka tevékenységei közül kiemelkedő szerepe van a HR képzés-

1. ábra
A szakmaközi team management fő tevékenységei (forrás: saját szerkesztés)

nek. A humán erőforrás vonatkozásában, több szekcióban is kihangsúlyozták a képzés fontosságát, a nővérek és más szakdolgozók attitűdjének, nyitottságának, odafigyelésének jelentőségét [4]. A team-munka, illetve a multidiszciplináris teamek ebben az évben nem kerültek a figyelem középpontjába, a legtöbb országban ez már a mindennapi gyakorlat része, triviális szervezeti megoldás. Azonban több előadó is hangsúlyozta, hogy még a kórházakban egységesen szervezett multidiszciplináris teamek sem helyettesíthetik az osztályos nővérek, ápolók munkáját. A hangsúly inkább az utóbbiak folyamatos képzésén, tájékoztatásán és az új szakápolók betanításán van. A képzés, a minőségmérés, a visszacsatolás a konferencián ebben a kontextusban került fel.

KÖLTSÉGHATÉKONYSÁG ÉS ADATMENEZSMENT

A PU/PI (pressure injury, nyomási károsodás) prevenció és terápia meghatározó költségeinek elemzése és a költség-hatékonyság kutatása triviális. Több előadás is foglalkozott a PU kockázatbecslésének, prevenciójának és terápiájának gazdasági vonatkozásaival, költségeivel, költség-hatékonyságával. (PI: Dr. Natalie McEvoy, Írország – Milyen gazdasági hatása van a nyomásfekélyeknek az intenzív osztályokon fekvő betegek körében? és Prof. Dimitri Beeckman, Belgium – A többrétegű habkötszerek használatának költség-hatékonysága a nyomási fekélyek megelőzésében).

Több elemzés is egyértelműen rámutatott arra, hogy teljes prevenció csomag (az ún. care bundle) nemcsak, hogy hatékony, hanem költség-hatékonny is, és megtakarítással is járhat az egészségügyi intézmények számára, miután az elhanyagolt és súlyos III. vagy IV. stádium sebek ellátása már igen költséges. Magyar adatok szerint egy III. vagy IV. stádiumú seb elkerülése egy aktív profilú kórház számára nagyjából 120-140 ezer Ft megtakarítást jelent. Egy megyei kórház szintjén egy átfogó PU prevenció program a korszerű prevenció kötszerek használata mellett évente akár 60-80 millió Ft összegű megtakarítást is eredményezhet. Ehhez képest jelenleg nem fordítanak kellő figyelmet a nyomási fekélyek kialakulásának megelőzésére.

Big Data és AI szekcióban elhangzott, hogy a lágyrészen (fenék, keresztcsont, lábfej) belüli belső terhelések mérése segítheti a nyomásfekély kockázatának értékelését. Egy alany-specifikus biomechanikai modellel lehetséges az ilyen belső feszültségek értékelése a mért bőrfelületi nyomás alapján, azonban a számítások hátránya, hogy órákat vesznek igénybe, ezért nem használhatók a napi szintű prevencióban. [5] Prof. Yohan Payan, (Franciaország) – Lágyszöveti biomechanika a nyomásfekélyek megelőzésére: milyen kihívások várnak a mesterséges intelligenciára? előadásában bemutatta, hogy hogyan csökkenthető a számítási idő drasztikusan. Prof. Amit Gefen, (Izrael) „A nagy adatbázisok és gépi tanulási algoritmusok összekapcsolása a mesterséges intelligenciával támogatott sebkezeléshez” című előadásában egy AI-alapú távkonzultációs rendszerekkel foglalkozó kutatócsoport eredményeiről számolt be. A rendszer okostelefonokat és táblagépeket használ adatgyűjtésre és kapcsolódásra.

A nehezen gyógyuló sebek diagnosztizálásában és kezelésében a gépi tanulási algoritmusok alkalmazása ígéretes megközelítés a kórházi betegek sebellátásának javítására, miközben lehetővé teszi az egészségügyi szakemberek számára, hogy hatékonyabban gazdálkodjanak munkaidejükkel.

BETEGBIZTONSÁG ÉS BETEGEK BEVONÁSA A HATÉKONY TERÁPIÁBA

A Betegek hangja (Patients' voice) szekcióban a betegek szemszögéből közelítették meg a decubitus ellátását. A nyomáscsökkentő párnával kapcsolatos gerincvelő-sérült betegek tapasztalatairól számolt be két cseh előadó Věra Kunhartová és Zdeňka Faltýnková, „A nyomáscsökkentő párna szerepe a gerincvelő-sérült ember életében – a betegek tapasztalata” című előadás keretében. Knaerke Soegaard Dániából a „Nyomásfekélyek gerincvelő-sérült embereknél – a beteg nézőpontjának feltárása” címmel tartott előadást. Egy fiatal kerekesszékes hölgy nézőpontjából mutatta be, hogy milyen problémákkal kell megküzdenie a betegeknek. Az esettanulmányban a beteg háziorvosa az utolsó pillanatig nem ismerte fel, hogy milyen problémával áll szemben, így a beteg végül szepszissel került kórházba. Az eset tanulsága, hogy az egészségügyi ellátás minden szintjén megfelelő tájékoztatást, képzést kapjanak az egészségügyi szakemberek, emellett a betegeket is informálni szükséges, hogy időben észleljék a problémát.

„A betegek és az ápolók összefogása az egészségügyi szakemberekkel a nyomásfekélyek elleni küzdelemben” előadás keretében Michaela Tůmov és Adela Holubova Csehországból a ZAHOJIME szervezetet mutatta be. A ZAHOJIME egy, a közelmúltban alapított cseh, betegek és gondozók által vezetett nem-gyógyuló sebek ellátásával kapcsolatos betegszervezet. Fő célja az együttműködés biztosítása szakmai szervezetek, betegszervezetek, sebgyógyító központok, egyéb szakterületek és az Egészségügyi Minisztérium között. Feladataik:

- monitorozni a nem-gyógyuló sebekkel és a jogalkotással kapcsolatos problémákat
- a betegek igényeinek monitorozása
- könnyen megérthető információk átadása
- betegek képzése
- oktatások és webináriumok szervezése
- adatok gyűjtése
- együttműködés otthonápolási szervezetekkel

Az orvostanhallgatói (Student paper) szekcióban egy horvát orvostanhallgató egy 90 éves beteg gyógyulását mutatta be és illusztrálta. Az idős beteg egy ápolási otthonból került be egy kórházba, hatalmas sebbel keresztcsontján és a sarkán, amit egy speciális, modern kötszerrel 8 hónap alatt sikerült meggyógyítani. Az előadásban kitért arra, hogy mennyivel költség-hatékonnyabb a prevencióra fókuszálni, és hogy mennyit lehet megtakarítani, ha modern profilaktikus kötszereket használunk a régebbi típusúak helyett.

A Betegek és nem hivatalos (laikus) gondozók képzése szekció előadásai a fő hangsúlyt a betegek szükségleteire és támogatásaira helyezte. Prof. Dr. Joan Enric Torra-Bou Spanyolországból A betegbiztonság és nem hivatalos gondozók című előadása során kiemelte, hogy a betegek és ápolóik számára:

- fontos a megfelelő kommunikáció a szakemberek és betegek/ápolóik között
- intézményből történő elbocsájtáskor megfelelő oktatás és a szükséges erőforrásokhoz való hozzáférés, hogy képesek legyenek otthon is ellátni a magukat a beteget.

A PU vonatkozású workshopok – szimpóziumok megmozgatták a hallgatóságot és nagyon sikeres részei voltak a konferenciának. A workshopok fő témái a decubitus biomechanizmusa, a csecsemő és gyermekellátásban való megelőzés, a Debridement kezelés hatékonysága, (sharp debridement). A cégek kiállításán számos korszerű, új generációs decubitus matrac, ágybetét is bemutatásra került, melyek nagyon finoman beállítható cellás légpárnákkal rendelkeznek a nyomás alatti felületek maximális kímélése érdekében.

A gazdag tudományos programot két kapcsolatépítő esemény is kísérte a száztornyos Prágában: üdvözlő fogadás a Karolinum udvarban és konferencia vacsora a Grand Bohemia sétahajó fedélzetén.

Budapest, 2022. október 11.

IRODALOMJEGYZÉK

- [1] Prof. Guido Ciprandi, Olaszország: A gyermekeknek szentelt élet: újszerű vezetői modell a gyermekgyógyászati sebészetben a változó időkben.
- [2] Dr. Pinar Avsar, Írország: A hasonfekvés hatása a nyomási sérülések előfordulására felnőtt intenzív osztályos betegeknél; Dr. Natalie McEvoy, Írország: Milyen hatással vannak a vazopresszorok a nyomásfekélyek kialakulására az intenzív osztályon fekvő, kritikus állapotú betegeknél?
- [3] Camilla Leerskov Sorensen, Dánia: Új szabványosított munkafolyamatok bevezetése a kórházban a nyomásfekélyek (PU) megelőzésére irányuló fejlesztési és betegbiztonsági erőfeszítések eredményeként a pandémiás COVID19 intenzív osztályon és Wilnora Cascolan, Szaúd-Arábia: A nyomási sérülések megelőzésének javítása a COVID 19 pandémia során a kórházi nyomási sérülések előfordulási és előfordulási arányának csökkentése érdekében.
- [4] Prof. Dr. Katrin Balzer, Németország: A bizonyítékokon alapuló bőrápolási gyakorlatok végrehajtása az időszotthonok lakói körében: A SKINCARE kísérlet melletti egyes módszertani folyamatértékelés eredménye.
- [5] PhD Pierre-Yves Rohan, Franciaország: Hogyan játszhat szerepet az e-egészségügy és a Big Data a fekélyek megelőzésében és kezelésében?

A SZERZŐK BEMUTATÁSA

Cseh Borbála diplomás ápoló, egészségügyi menedzser és egészségügyi szakmenedzser, a Med-Econ Kft ügyvezetője. Kórházi, közvetlenül a betegellátásban, ágy mellett eltöltött éveit ápolási intézményvezetőként fejezte be, majd 17 éven keresztül az egészségügyi igazgatásban intézményfenntartói szerepkörben tevékenykedett. A 2017-

2020 között a Nemzeti Népegészségügyi Központ Praxis-közösségi Módszertani Központjának senior szakmai szakértője volt, jelenleg az Innovációs Minisztérium Iparfejlesztési Közhasznú Nonprofit Kft szakmai szakértője. A Miskolci Egyetem mesteroktatója, több egyetem vendégoktatója. A Semmelweis Egyetem Egészségtudományi Doktori iskolájának végzős doktorandusza. 2018. novemberből főállásban a Med-Econ Humán Szolgáltató Kft. Senior egészségügyi elemzője.

Tóth Melanie 2013-ban szerezte diplomáját az ELTE Egészségpolitika, tervezés és finanszírozás szakán. 2014-2017. között az Emberi Erőforrások Minisztérium Egészségügyért Felelős államtitkárságán alapellátási referens-

ként dolgozott, majd az „Egészségügyi ellátórendszer szakmai módszertani fejlesztése” című EFOP-1.8.0. projekt módszertani központjában. Jelenleg a Med-Econ Humán Szolgáltató Kft. egészségügyi elemzője, adatbázisok kezelője, on-line kérdőívek szerkesztését és feldolgozását is végzi.

Dr. Dózsa Csaba egészségügyi közgazdász. Egészség- gazdaságtani másoddiplomáját 1999-ben a barcelonai Universidad de Barcelonán és a Pompeu Fabrán szerezte. 1994 és 2005 között az OEP-ben dolgozott a Tervezési és költségvetési Főosztályon, majd a Gyógyító-megelőző ellátás területén 2002-től főigazgató-helyettesként.

2005. május és 2006. június között az Egészségügyi Minisztérium helyettes államtitkáráként felügyelte az ágazat közgazdasági és ágazatfejlesztési munkáit. 2010 szeptem-

berétől és jelenleg is főállásban a Miskolci Egyetem egyetemi docense, az Egészségügyi Szervezés Szak szakfelelőse. 2000-től a Debreceni Egyetem külső óraadó oktatója. Doktori értekezését 2011 júniusában védte meg a Corvinus Egyetemen a hazai kórházak stratégiai menedzsmentjének témakörében, majd 2022-ben egészségtudományi témakörben habilitált a Pécsi Tudományegyetemen. 2004-2006-ban, 2011-2012-ben, majd 2016-2017 között – a Magyar Egészség-gazdaságtani Társaság (META) elnöke volt, a társaság egyik alapító tagja. 2006-tól az IME Szerkesztő bizottságának a tagja. 2006-ban hozta létre a Med-Econ Humán Szolgáltató Kft. Tanácsadó céget.

Daganatos Betegek Napja: országos betegtalálkozó a tudatosságért

Az ország minden részéből érkeztek daganatos betegek, hozzátartozók és betegszervezetek a Magyar Klinikai Onkológiai Társaság XII. Kongresszusához kapcsolódóan megszervezett betegnapra.

– Össze sem lehet hasonlítani a daganatellenes lehetőségek összetettségét, fejlettségét és eredményességét azzal, ami néhány évtizeddel ezelőtt rendelkezésünkre állt – biztatta a jelenlevőket megnyitó köszöntőjében Hideghéty Katalin, az MKOT elnöke. A fejlődésre példaként saját szakterületét, a sugárkezeléseket hozta fel. Amint kiemelte, sokan azért tartanak a sugárterápiától, mert idősebb rokonuk, ismerősük révén húsz-harminc évvel korábbról van tapasztalatuk ezekkel a kezelésekkel, amikor azok még jelentősebb mellékhatásokat okoztak. A mai technológiával már sokkal precízebb és kíméletesebb módon történnek a besugárzások. Amint Hideghéty Katalin hangsúlyozta, a fejlődéssel a döntések súlya is megnőtt, mert a korábbinál sokkal több adatra támaszkodva és sokkal összetettebb terápiás protokollokkal dolgoznak. Az egyes részterületek specializációja a mindennapos betegellátásban a szakorvosok számára is kihívást jelent. Kiemelte: “a betegek nélkül nem megy, a szakemberek mellett a páciensek is a gyógyító csapat tagjai, ezért fontos, hogy értsék mi és miért történik velük.”

A rendezvény társszervezője, a Gyógyulj Velünk Egyesület nevében Kalotay Gábor elnök beszélt a betegtársak közöségeinek fontosságáról. Hangsúlyozta: a betegeknek nem elég passzívan elszenvedniük a kezeléseket, hanem kell, hogy tudásuk és eszközeik legyenek ahhoz, hogy aktívan tegyenek az állapotuk javításáért. Ehhez a megalakításának 10 éves évfordulóját ünneplő Gyógyulj Velünk Egyesület ismeretterjesztő kiadványokkal, online és személyes részvétellel zajló betegedukációs fórumok megszervezésével, valamint a tapasztalatcserét és a feltöltődést is szolgáló betegtalálkozókkal járul hozzá. Kalotay Gábor biztatott minden jelenlevőt, hogy keresse meg és csatlakozzon a lakóhelye közelében lévő civil betegtársaságokhoz.

B. Papp László, a betegtalálkozó médiapartnere, a Rákgyógyítás.hu és a Rákgyógyítás Magazin főszerkesztője a nyomtatott lap 15. évfolyamának kiadása kapcsán beszélt a betegedukáció másfél évtizedes változásáról. Amint fogalmazott, egy újonnan diagnosztizált beteg alapkérdései ma is ugyanazok, mint 15 évvel ezelőtt, csak a válaszok összetettebbek. Mivel minden évben újabb és újabb tízezrek szembesülnek rákkal, a betegtájékoztatót egy soha véget nem érő misszióknak nevezte. Elmondta: ugyan ma jóval szélesebb körben használják az internetet, mint másfél évtizeddel ezelőtt, mégsem váltak idejémtúlttá a nyomtatott betegtájékoztató kiadványok sem, a visszajelzések szerint még ma is van egy igen széles betegkör, akik számára a lapozható információk a hitelességet testesítik meg, ezért döntött úgy a lapot a kezdetektől segítő Magyar Klinikai Onkológiai Társaság vezetősége, hogy a jövőben is kiáll a kiadvány mellett. B. Papp László kiemelte: minden évben nagyon sok szakorvos segíti nyilatkozataival a hiteles betegtájékoztatót, emellett pedig nagyon fontosak azok a betegek, akik felvállalva betegségüket, megosztják saját megküzdésük példaadó történeteit.

Folytatás a 60. oldalon.